

PERE BABOT I BOIXEDA: L'IMMARCESCIBLE SERVEI A UN IDEAL

per ORIOL CASASSAS

Del catorze de desembre de 1912 —el dia de la primera sessió de la Societat de Biologia— han passat ja setanta anys i els amics —avui— ho recordem amb unció.

La Societat de Biologia s'ha reunit altres vegades abans d'ara en actes commemoratius. Acabo de rellegir les ressenyes dels que tingueren lloc amb motiu del Desè Aniversari, del Vintè i del Vint-i-cinquè i he pogut respirar l'aire que envoltava cada un d'ells. Cada data té la seva circumstància, però —tot i les peculiaritats que les caracteritzen— entre l'any 22 amb la Mancomunitat, els temps de la Generalitat i —fins i tot— el desembre del 37 amb la guerra, hi ha una proximitat en la manera de veure les coses que —amb petits silencis o amb mínimes esmenes— podrien ésser bescanviades les ressenyes. Majoritàriament a cada acte hi ha els mateixos homes i, sobretot, la disposició dels esperits és aproximadament la mateixa. Els mots «entusiasme», «esforç», «fervor», «generositat», «esperança»,... són el suport de tots els parlaments. Són la conseqüència d'una arrelada consciència nacional i del convenciment que, a través de la Societat de Biologia, hom contribuïa a l'edificació d'un país digne i amb personalitat. Són les mateixes idees que havien impulsat la creació de la societat —i, naturalment, la de l'Institut i la de la Secció de Ciències— i que, al cap de vint-i-cinc anys, mantenien tota la vigència.

Degut a aquesta persistència de pensament, els actes commemoratius del 22, del 32 i del 37 tenen el caire comú d'un balanç de la feina feta i d'una veu d'estímul a la continuïtat. «Treballem cada dia, treballem modestament, treballem austerament» diu, incitant, August Pi i Sunyer.

Després tot s'esfondra i durant molts anys res no és possible i quan comença d'existir alguna possibilitat és a canvi d'un gran risc. Si alguna de les persones que no foren testimonis de l'època no comprèn que la Societat de Biologia no reprengués les activitats fins al seixanta-dos, podem dir-li, que l'Institut sobrevivia amagat en un racó d'un piset de l'Editorial Pedagògica, a la Gran Via, davant de la Universitat, després d'haver estat expoliat dels seus locals; que les sessions i les reunions eren sempre clandestines i si les autoritats de la dictadura n'arribaven a tenir notícia els responsables de l'Institut —com

el secretari general el maig de 1959— eren objecte d'interrogatoris; que els locals d'Òmnium Cultural del Palau Dalmasas on l'Institut estigué instal·lat a partir de 1962, foren clausurats pel governador civil (Ibáñez Freire) l'any 1963 (el 2 de desembre) i que si les mesures repressives no foren més descara-des fou degut al temor que, pels lligams de l'Institut amb la Unió Acadèmica Internacional, es produís un escàndol més enllà que les fronteres.

Aquesta adversa trista circumstància i el fet que la Societat de Biologia ha-gués vist reduïts —per la mort o per l'exili— els seus efectius amb més capaci-tat de convocatòria, feren que fins al dotze d'abril de 1954 no ens trobèssim al carrer de Provença, a casa de Puig i Cadafalch —en reunió clandestina, és clar—, convocats per escoltar la paraula del professor Trueta, un grup certa-ment nombrós d'amics, alguns dels quals no teniem cap altre mereixement que la convicció que no tot estava perdut del tot. Presidí aquella reunió el doctor Leandre Cervera que, l'any 1935, havia estat elegit president de la Societat.

Després ens reunirem a casa del doctor Agustí Mari i Guinart, a la Rambla de Catalunya; uns quants. Però la situació de les tènues i fràgils restes de la Societat recomanava espera: el doctor Leandre Cervera estava greument ma-lalt i amb completa lucidesa. Era unànime el desig de no ferir els sentiments d'una persona que havia estat puntal de la Societat i no hauria estat correcte passar per damunt d'ell en uns moments d'evident transcendència. Només els que hem conegut el Dr. Cervera, amb el seu goig i la seva passió per la conversa, amb la seva conversa exuberant i plena d'interès, podem imaginar la seva tragèdia quan veié mutilats els seus òrgans d'expressió verbal.

Amb aquest respecte envers el president Cervera ens reunirem una vegada i una altra a casa del doctor Mari.

Naturalment, Pere Babot i Boixeda hi era. Era el més constant; sempre hi era. I em sembla que tots els assistents a aquelles reunions estarem d'acord que el doctor Babot, quan els altres arribàvem, ja hi era: com si ell hi fos per-manentment.

En aquell temps el doctor Babot tenia pels volts de seixanta anys i molts dels membres de la Societat —que el coneguèrem en aquella circumstància— no sabem de cap altre doctor Babot que aquest que, més que madur, ja cami-nava cap a la vellesa.

Pere Babot no havia participat en les tasques de la primera etapa de la So-cietat de Biologia i per això algú podria pensar que —els anys de la represa— estrenava la seva tenacitat i la seva capacitat de treball. No; el doctor Babot havia donat mostres d'aquestes qualitats a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i als Congressos de Metges de Llengua Catalana. A l'Acadèmia fou elegit secre-tari d'actes de la Junta que presidia Joaquim Trias i Pujol, l'any 1928 (14 de novembre), al cap de cinc anys d'haver acabat els estudis de llicenciatura. L'any 1932 (7 de desembre) fou elegit vice-secretari de la Junta que presidia Manuel Corachan i de la que era secretari Alsina i Bofill i després Francesc Carreras i Verdaguer. I a partir del 1934 (31 d'octubre) fou secretari general

amb el president Boi Guilera i Molas i amb Antoni Trias i Pujol des de l'octubre de 1936 i fins a l'octubre de 1937.

Com a mostra de l'antiga inquietud de Pere Babot citaré dues intervencions seves en el marc de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana. Una amb ocasió del Setè Congrés, a Ciutat de Mallorca, el dia 1 de juliol de 1932: proposà que, durant els Congressos, fos evitada la simultaneïtat d'actes socials i d'excursions amb les sessions científiques, «el treball de les quals deuria concentrar-se pel mitjà de la modalitat intensiva». Una altra intervenció de Pere Babot és la que tingué lloc a la Junta General extraordinària de l'Associació, el dia 14 de juny de 1933. Digué que l'Associació hauria de fer una actuació constant, sense esperar cada dos anys la celebració dels Congressos, i suggerí l'organització d'unes Jornades mèdiques o cursets o la celebració de qualsevol altra forma d'actuació continuada.

Aquesta antiga participació de Pere Babot a les tasques directives de les nostres entitats mèdiques i la dedicació de després de la guerra a la Societat de Biologia —quan aquelles havien desaparegut o havien estat desvirtuades per l'acció d'ingerències estranyes—, crec que té una significació molt especial. Tots hem escoltat de Pere Babot l'exposició de la seva obsessiva idea del «retrobrament». Quan «els batuts van retrobant-se soldats» —que diu el poeta—, Pere Babot té molt clar que el lloc d'aplec dels que han estat batuts, però no vençuts, i volen continuar combatent per la noble causa de la dignitat i de la fidelitat, aquest lloc d'aplec no pot ésser cap altre que la marcadament i resolutament nostrada Societat de Biologia. I per això és a la Societat de Biologia que dedica la tenacitat que el seu patriotisme traspua.

Recordo el doctor Babot als Dispensaris Blancs —rebut-nos i anotant el nostre nom amb un somriure de complicitat, mig circumspecte, mig de noi entremaliat— aquell radiant 14 de febrer de 1962 quan la Societat reprenia les seves tasques i tots vèiem molt clar que amb la nostra presència fèiem patent que el maligne no havia sortit amb la seva.

El recordo a casa del doctor Pere Domingo, al Passeig de Gràcia, a les reunions de Junta (1967-1969), amb la seva ingènua i a vegades feixuga meticulositat i la seva humilitat. El dia del Vint-i-cinquè Aniversari de la Societat —l'any 1937— August Pi i Sunyer havia dit: «La vida de la Societat de Biologia ha estat una continuïtat que voldriem ben duradora encara, no ja per obra nostra sinó per obra dels nostres continuadors, els joves. A ells va el meu crijí! En ells tota l'esperança!» Ni Pi i Sunyer ni ningú no podia imaginar que la continuïtat de la Societat, un dia, havia de resultar possible —en gran part— per obra d'un «jove» de setanta anys.

Amb molt bon criteri i malgrat els entrebancs de tot ordre, fou decidit que des del primer dia quedés constància de la continuïtat de la Societat i per això fou represa la publicació dels «Treballs». Jo he vist la paciència de Joan Obiols, de Josep Laporte i de Carles Bas —els secretaris de publicacions dels meus anys de vocal— com, auxiliada per la permanent disposició de Pere Ba-

bot, anava fent possible l'aparició d'uns volums que ara són un testimoni i un orgull, però que aquells anys eren la nostra bandera. I un dels arguments més poderosos dels que ens van portar a Prada el 23 d'agost de 1973 a celebrar el col·loqui que originà el manifest «El català, llengua d'expressió científica», el document de la contundència. Que diu, per exemple, «entenem que l'ús de la llengua pròpia —ultra un dret inalienable— constitueix, per dignitat, un imperatiu indefugible». El document que —és clar!— Pere Babot, amb l'envejable empenta dels seus setanta-cinc anys, il·lusionadament també signà.

Perquè per a Pere Babot la llengua era l'essència i el nexa. Com va dir a Perpinyà, quan l'Assemblea General del Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana el dia 26 de setembre de 1976. «La unitat cultural de tots els catalans es basa en la llengua que, per tant, ha de passar damunt de totes les altres consideracions.»

Com damunt de totes les altres consideracions, Pere Babot feia passar el seu sentit del deure. Jo formava part de la Junta presidida pel doctor Bas i he vist el doctor Babot de vuitanta anys i amb importants problemes personals i familiars de salut assistir a les reunions amb la mateixa vehemència que durant els temps heroics. El dia 7 de novembre de 1978, per exemple, la Junta discuteix el text d'una Declaració que pensa dirigir als membres de la Societat, on es fa revisió d'allò que s'ha dut a terme des de la represa i es proposen uns camins a to amb la nova circumstància. S'hi diu: «La Societat, bé que no ha d'abandonar les seves activitats tradicionals (sessions científiques, publicacions, treballs de lexicografia, etc.), cal que s'obri amb urgència a nous horitzons i que orienti algunes d'aquestes activitats de manera totalment nova.» El doctor Babot, com sempre, hi era i participa ben activament en les discussions i no pas amb punts de vista aferrats a situacions històriques ja superades.

Però el doctor Babot s'adona que els projectes i les perspectives de la Societat exigeixen persones amb condicions físiques de dinamisme i de permanent disposició que ell ja comença de no tenir. I el dia 9 de gener de 1979 manifesta a la Junta «el seu desig de ser rellevat del càrrec de secretari, que ha vingut ocupant des de 1962». En aquesta mateixa reunió —després d'ésser acceptades les raons del doctor Babot— el president Carles Bas proposa que sigui nomenat Secretari Honorari Vitalici i el Consell Directiu ho acorda amb total unanimitat.

El dia 1 de febrer de 1979 fou elegit un nou equip responsable de la Societat, el que havia de traduir en accions les orientacions que, a proposta de la Junta anterior, l'Assemblea havia aprovat. Per a aquest equip, que jo tenia l'honor de presidir, uns mots o uns comentaris aprovatius dels doctors Domingo o Esteve o Alsina o Babot eren un estimul i una mena de compensació.

Els necessitàvem. Perquè com que el país havia estrenat circumstància —la de les nostres estructures autonòmiques—, el nou equip directiu de la Societat estrenava intencions. Les que deriven —com diu el programa d'activitats del curs 79-80— «del convenciment que el saber només esdevé, plenament, força»

—la força a la que fan al·lusió les paraules memorables d'August Pi i Sunyer i la que el patriota Pere Babot veia en una cultura catalana robusta i sense claudicacions—, «el saber només esdevé, plenament, força» —dèiem— «quan, conjuntament, hom l'atén sense defallença i amb esperit obert; quan n'és feta —allí on calgui— la convenient difusió i quan la inquietud el posa al servei de la comunitat». Aquestes tres condicions presidiren la programació de les activitats de la Societat els cursos 79-80 i 80-81, que el doctor Babot —present en moltes de les sessions— contemplava amb una satisfacció comparable a la del pagès que veu compensats els esforços si las perspectives són de bona collita.

Un dels més grans talents de la història de la humanitat (Pico della Mirandola) va dir que l'home no individua *necessàriament* una essència, com les altres espècies de la natura. L'home és el resultat de les seves obres i de la tria permanent; és el resultat de les seves eleccions. Que per això i només per això ocupa una posició privilegiada en l'univers. Si és que és possible d'afegir res més a aquesta escurixidora afirmació, jo diria que quan l'home fa la seva tria amb atenció a la dignitat i a condicions tan sovint incòmodes com l'exigència i la conducta conseqüent, per exemple, aleshores l'home agafa la seva autèntica dimensió d'home i ocupa —vist amb ulls sincers i nets— una posició privilegiada entre els homes.

Els homes que crearen la Societat fa setanta anys i els homes de la represa de fa vint anys podien haver triat la mol·licie i triaren la inquietud i el risc dels camins de la dignitat. Ininterrompudament i fins a avui, la Societat ha seguit resoludament aquests passos.

Però que ningú no cregui que tot està guanyat i que ara les coses són fàcils. Al nostre voltant —i no pas entre frèvols i frívols sinó també entre alguns intel·lectuals i homes de responsabilitat pública—, amb el subterfugi de l'espontaneïtat i amb el foment d'expressions confusionàries i equívokes com ara «cultura de minories» i «cultura popular» s'ha produït una relaxació d'estil que no augura res de bo. Avui el rigor i l'exigència —no «la feina ben feta», sinó les mínimes condicions de presentabilitat exigides universalment— tenen poca predicació.

Si és veritat que vindrà un temps que a tots els homes i a tots els pobles els serà estalviada la vergonya, aquestes tendències d'ara no semblen pas el camí que hi condueix. Científics o ciutadans hem de lluitar perquè els mots «entusiasme», «esforç», «fervor», «generositat», tornin a ésser suport i inspiradors de les accions.

Que les commemoracions i el record dels homes que ens han precedit no siguin una formalitat reverencial ni un ritu nostàlgic. Ens convé —al país li convé— que siguin actes determinants de propòsits, que en derivi la decidida tria del compromís.